

**TÜRK HUKUKUNDA BOŞANMA HALİNDE ORTAK VELÂYETE
HÜKMEDİLİP HÜKMEDİLEMeyeCEĞİ SORUNU*****THE QUESTION OF WHETHER JOINT CUSTODY CAN BE RULED
IN THE CASE OF DIVORCE IN TURKISH LAW**H. Kübra ERCOŞKUN ŞENOL** **Makale Bilgi**Gönderi: 07/07/2021
Kabul : 09/12/2021**Anahtar Kelimeler**Velâyet,
Ortak (Birlikte)
Velâyet,
Boşanma.**Özet**<https://doi.org/10.21492/inuhfd.963579>

Velâyet, kural olarak küçüklerin ve istisnai olarak kısıtlıların bakım ve korunmalarının sağlanabilmesi için, şahıs ve malları üstünde ana-babalarının sahip oldukları yükümlülük ve hakların bütünüdür. Türk Medeni Kanunu'nun 336. maddesine göre evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velâyeti birlikte kullanır (f. 1). Velâyet, ana ve babadan birinin ölümü halinde sağ kalana, boşanmada ise çocuk kendisine bırakılan tarafa ait olur (f. 3). Ancak evliliğin boşanma ile sona erdiği hallerde de aynen evlilik devam ederken olduğu gibi, ana ve babanın velâyeti ortak bir şekilde kullanmalarının mümkün olup olmadığı son dönemlerde yoğun şekilde tartışılan bir konu haline gelmiştir. Avrupa'da yapılan bilimsel çalışmalarda, sağlıklı biçimde yürütülebilecek olması durumunda, ortak velâyetin, ana-babadan sadece biri tarafından yürütülen (tek başına) velâyete nazaran çocuğun menfaatine daha uygun olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmalar, Avrupa ülkelerinin büyük bir kısmında boşanma halinde ortak velâyetin de bir velâyet türü olarak kabul edilmesine yol açmıştır. Türk Medeni Kanunu'nda henüz bu yönde açık bir düzenleme yapılmış değilse de, Türk öğretisinde mevcut düzenlemeler çerçevesinde ortak velâyete hükmedilebilmesi için bir zemin oluşturulmaya çalışılmaktadır. Uygulamada da çeşitli gerekçelerle ortak velâyete hükmedilmeye başlandığı ve bu yöndeki mahkeme hükümlerinin sayısının gün geçtikçe arttığı görülmektedir. Ancak uygulamada birliğin sağlanabilmesi adına bu önemli meselenin tüm hüküm ve sonuçları itibarıyla kanunda düzenlenmesinin gerekli olduğu da açıktır.

Article Info Received: 07/07/2021
Accepted: 09/12/2021**Keywords**Custody,
Joint Custody,
Divorce.**Abstract**

Custody, as a rule, is the rights and obligations of mothers and fathers on a person and his/her properties to ensure the care and protection of the minors and exceptionally the restricted people. According to article 336 of the Turkish Civil Code, the mother and father share the legal custody as long as the marriage continues (s. 1). The right of custody passes to the survivor in case of death of one of the parents and in case of divorce, it belongs to the parent who is awarded with the right of custody (s. 3). It has become a highly debated topic whether parents can have joint custody when their marriage ends with divorce as if they are still married. Studies conducted in Europe identifies that if parents can carry it out successfully, joint custody is better for child's benefits than the sole custody which is carried out by only one parent. In line with these studies, in the majority of European countries, joint custody is also accepted as a type of custody in case of divorce. Although the Turkish Civil Code has not yet made a clear regulation in this direction, it is tried to establish a basis for the common custody to be ruled within the framework of the existing regulations in Turkish doctrine. In practice, it is observed that joint custody has started to be ruled for various reasons and the number of such decisions is increasing day by day. However, it is clear that this important issue must be regulated by law in accordance with all its decisions and consequences in order to ensure a unity in practice.

 Bu eser [Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır.

* Bu çalışma, Tüm Yönleriyle Velayet Sempozyumu'nda (Atatürk Üniversitesi/ERZURUM) 1 Kasım 2019 tarihinde yapılan sözlü bildirinin güncelleştirilip, genişletilmiş tam metnidir.

** Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı.

Atıf Şekli | **Cite As:** ERCOŞKUN ŞENOL H. Kübra, "Türk Hukukunda Boşanma Halinde Ortak Velâyete Hükmedilip Hükmedilemeyeceği Sorunu", İnÜHFD, 12(2), 2021, s.754-765. **İntihal** | **Plagiarism:** Bu çalışma intihal programında kontrol edilmiş ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been controlled via a plagiarism software and reviewed by at least two blind referees

EXTENDED SUMMARY

Custody, as a rule, is the rights and obligations of mothers and fathers on a person and his/her properties to ensure the care and protection of the minors and exceptionally the restricted people. According to article 336 of the Turkish Civil Code, the mother and father share the legal custody as long as the marriage continues (s. 1). The right of custody passes to the survivor in case of death of one of the parents and in case of divorce, it belongs to the parent who is awarded with the right of custody (s. 3). Whether it is possible for the parents to jointly use custody in cases where the marriage ends with a divorce, just as it is during the marriage, has become an intensely debated issue in Turkey recently. This issue has come to the fore long before Turkey, thanks to the changes brought about by the industrial revolution in social life in Europe. The prevailing view in the society was that women, who had little place in the society and business life before the industrial revolution, had a duty to take care of the child, while men had enough to pay for the care of the child. For this reason, in case of divorce, the custody of the child was mostly left to the mother and the father was ordered to cover the child's care expenses. However, as women began to take their place beside men in society and in business life, both men and women began to cover both the care of the child and the costs of care together; This situation has led to the idea that joint custody can be ruled even in case of divorce. In the scientific studies conducted in Europe, it has been determined that if it can be carried out in a healthy way, joint custody is more suitable for the interests of the child than the custody carried out by only one of the parents (alone). These studies have led to the acceptance of joint custody as a type of custody in case of divorce in most of the European countries. Given the fact that women start to take part in business life later in Turkey compared to European countries is one of the most important reasons why no regulation has been made in Turkish law regarding this issue until now. However, the factors such as roles of women and men in social life, the change in the socio-economic status of women, and especially the demands of divorced persons to rule on joint custody require that this issue is to be regulated in Turkish law nowadays.

While discussing whether joint custody is possible in the event of a divorce, the provisions such as 336/3 are discussed in Turkish law. According to TCC art. 336/3, the right of custody belongs to the parent who is awarded with the right of custody. It is debatable in the doctrine whether this provision obliges the judge to give custody to one of the parents in case of divorce. According to a minority opinion, TCC art. 336/3 is a regulation that allows only sole custody in other words allows one parent to have custody in case of divorce, and excludes joint custody. Some of the authors of this opinion say that joint custody is not in the best interests of the child, as it may cause the divorced persons to continue their conflicts over the child; therefore, they argue that the regulation of TCC art. 336/3, which allows only sole custody in case of divorce, is correct. On the other hand, some authors argue that the regulation of TCC art. 336/3 is not correct. According to the prevailing opinion, TCC art. 336/3 is not a regulation that prevents the joint custody of the parents in case of divorce. However, it is rightly argued in the doctrine that a clear legal arrangement which allows joint custody could be made. Among the authors who hold this view, it is debatable whether joint custody or sole custody should be the rule, or whether there is a need to introduce a rule and an exception with adding a clear provision to the TCC.

In this study, it is aimed to contribute to the civil law literature by considering the subject in line with both the regulations in Turkish law and comparative law and the views in the doctrine, furthermore prevail an opinion on how a legal regulation should be made about joint custody.

Although, after the decision of the Court of Cassation, based on Protocol No. 7 Supplementary to The Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, that the practice of joint custody outside the marriage union is not contrary to the Turkish public order, the Regional Courts of Justice decided to grant joint custody in case of divorce. Although decisions have started to be made to ensure that there is unity in practice, this important issue should be clearly regulated in a law (preferably in the TCC, which is the basic law) in terms of all its provisions and consequences. Although the United Nations Convention on the Rights of the Child, in addition to the aforementioned Protocol, can be cited as an example of international agreements that allow joint custody in case of divorce, it is obvious that they do not contain the necessary details on the subject and therefore do not have the ability to be applied directly to a concrete event. However, it is clear that these international agreements have a great importance in terms of guiding the legislator in the arrangement to be made with the basic principles they bring, especially the best interests of the child and equality between spouses. Since each concrete case has its own characteristics, it would be appropriate to give the judge a wide discretion when making arrangements on this issue and not to create a rule-exception relationship between sole custody and joint custody. Because whether the child's superior interest, which is the most basic principle to be taken as a basis here, requires sole or joint custody is a matter that can only be determined by evaluating all the conditions in the concrete case.

I. GİRİŞ

Velâyet, kural olarak küçüklerin ve istisnai olarak kısıtlıların¹ bakım ve korunmalarının sağlanabilmesi için, şahıs ve malları üstünde ana-babalarının² sahip oldukları yükümlülük ve hakların bütünüdür³. Türk Medeni Kanunu'na (TMK) göre evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velâyeti birlikte kullanır (m.336/1). Velâyet, ana ve babadan birinin ölümü halinde sağ kalana, boşanmada ise çocuk kendisine bırakılan tarafa ait olur (m.336/3). Evliliğin boşanma ile sona erdiği hallerde ana-babanın aynen evlilik devam ederken olduğu gibi, velâyeti ortak bir şekilde kullanmalarının mümkün olup olmadığı son dönemlerde yoğun bir şekilde tartışılan bir konu haline gelmiştir⁴.

Bu konunun gündeme gelmesinin temel nedenlerinden birinin de sanayi devriminin toplumsal yaşamda meydana getirdiği değişiklikler olduğu belirtilmektedir⁵. Gerçekten de sanayi devriminden önce iş hayatında çok az yeri olan kadınların, evde çocuğun bakımını sağlama görevlerinin bulunduğu, buna karşılık erkeklerin ise çocuğun bakım masraflarını karşılamalarının yeterli olduğu toplumda hâkim olan görüştü. Bu nedenle boşanma halinde çocuğun velâyeti çoğunlukla anneye bırakılmakta ve babanın çocuğun bakım masraflarını karşılamasına hükmedilmekteydi. Sanayi devrimiyle birlikte kadının toplumda ve iş hayatında erkeğin yanında yer almaya başlamasıyla birlikte, hem kadın hem de erkek, gerek çocuğun bakımını ve gerekse de bakım masraflarını birlikte karşılamaya başlamış; bu durum ise boşanma halinde bile ortak velâyete hükmedilebileceği düşüncesini doğurmuştur.

Avrupa'da yapılan bilimsel çalışmalarda, sağlıklı biçimde yürütülebilecek olması durumunda, ortak velâyetin, ana-babadan sadece biri tarafından yürütülen (tek başına) velâyete nazaran çocuğun menfaatine daha uygun olduğu tespit edilmiştir⁶. Bu çalışmalar, Avrupa ülkelerinin büyük bir kısmında boşanma halinde ortak velâyetin de bir velâyet türü olarak kabul edilmesine yol açmıştır⁷. Türk öğretisi ve uygulamasının da bu çalışmalardan ve düzenlemelerden etkilenerek sorunu kendi perspektifinden ele alması kaçınılmaz bir hale gelmiştir.

II. BOŞANMA HALİNDE ORTAK VELÂYETE HÜKMEDİLEBİLİR Mİ?

A. Karşılaştırmalı Hukuktaki Durum

1. İsviçre Hukuku

Kaynak Kanun olan İsviçre Medeni Kanunu'nda (Schweizerisches Zivilgesetzbuch - ZGB) 2000 yılına kadar, boşanma halinde ortak velâyete hükmedilebileceğine ilişkin açık bir kanuni düzenleme mevcut değildi. Boşanma halinde ortak velâyete hükmedilemeyeceği de uygulamadaki hâkim görüştü⁸. Ancak ortak velâyet konusunda ZGB'de 2000, 2014 ve 2017 yıllarında çeşitli

¹ Ergin olmayan çocuk, ana-babasının velâyeti altındadır ve hâkim tarafından vasi atanmasına gerek görülmedikçe, kısıtlanmış ergin çocuklar da ana ve/veya babasının velâyeti altında kalır (TMK m.335).

² Evlat edinmede ana-babaya ait hak ve yükümlülükler evlât edinene geçmektedir (TMK m.314/1).

³ TEKİNAY, Selâhattin Sulhi: Türk Aile Hukuku, 6. Bası, Beta, İstanbul 1986 s.497; FEYZİOĞLU, Feyzi Necmeddin: Aile Hukuku, 3. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 1986, s.503-504; KÖPRÜLÜ, Bülent/KANETİ, Selim: Aile Hukuku, 2. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 1989, s.245; ÇETİNER, Selma: "Velayet Müessesesinin Tarihi Gelişimi ve Hukuki Niteliği", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ'a Armağan, 19(Özel Sayı), 2017, s.42.

⁴ Evliliğin butlanına ilişkin TMK m.157/2'ye göre çocuklarla ana-babaları arasındaki ilişkilere boşanmaya dair hükümler uygulanır. Buna göre bu çalışmada ortak velâyet ile ilgili olarak belirtilen hususlar, evliliğin butlanı bakımından da geçerlidir. Ortak velâyetin evlilik dışı dünyaya gelen ve TMK m.337/1'e göre velâyeti anaya ait olan çocuklar bakımından uygulanabilir olup olmadığı da tartışmalı olmakla beraber, buradaki dinamikler boşanma halinden farklı olduğundan, boşanmadaki durumun bu konudan ayrı olarak ele alınması daha isabetlidir.

⁵ ERLÜLE, Fulya: İsviçre Medeni Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler Işında Boşanmada Birlikte Velayet, Yetkin, Ankara 2019, s.98; USTA, Sevgi: Velayet Hukuku, On İki Levha, İstanbul 2016, s.2, 118; SERDAR, İlknur: "Birlikte Velâyet", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 10(1), 2008, s.170; İNCE, Nurten: "Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Evlilik Birliğinin Boşanma ile Sona Ermesi Durumunda Birlikte Velâyet", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 9(34), 2018, s.157.

⁶ SCHWENZER, Ingeborg: "Gemeinsame elterliche Gewalt nach Scheidung (BGE 123 III 445 ff.)", Recht, 16, https://edoc.unibas.ch/17187/3/20110927154219_4e81d2bbd3481PDF17.pdf, (Erişim Tarihi: 29.08.2019), s.212-218, s. 214; KİREMİTÇİ ÖZTÜRK, Müge: "Boşanma Sürecinde Ortak (Müşterek) Velayet ve Toplumsal Bakış Açısı", in Elçin, Evgen Gülçin/Genç Arıdemir, Arzu (ed.) Çocuk Hakları Çalışmaları - I, On İki Levha, İstanbul 2017, s.109. Bu çalışmalar hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz.: ERLÜLE, s.122 vd.

⁷ SHWENZER, s.214-215; ERLÜLE, s.158 vd.

⁸ BGE 117 II 523, http://relevancy.bger.ch/php/clir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F117-II-523%3Ade&lang=de&type=show_document, (Erişim Tarihi: 07.09.2019); BGE 123 III 445, [http://relevancy.bger.ch/php/clir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F123-III-](http://relevancy.bger.ch/php/clir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F123-III-445%3Ade&lang=de&type=show_document)

445%3Ade&lang=de&type=show_document, (Erişim Tarihi: 07.09.2019). Ancak İsviçre Federal Mahkemesinin boşanma halinde ana-babanın ortak velâyetine hükmedilemeyeceğine ilişkin istikrarlı içtihatlarına rağmen, bazı kanton mahkemeleri ana-babanın ortak velâyetine hükmetmekteydi. Bu hususta bkz.: TUOR, Peter/SCHNYDER,

düzenlemeler yapılmıştır. 1 Ocak 2000 tarihinde yürürlüğe giren ilk düzenlemeye göre boşanma halinde mahkeme, velâyeti ana-babadan birine vererek diğerinin çocukla kişisel ilişkisini ve nafakayı düzenler (Art. 133 Abs. 1). Ancak mahkeme, ana-babanın birlikte talep etmeleri, çocuğun bakımı ve bakım masraflarına katılma konusunda anlaşmaları ve çocuğun menfaatine uygun olma koşullarının gerçekleşmesi halinde ortak velâyete hükmetme yetkisine de sahiptir (Art. 133 Abs. 3). Anlaşılacağı üzere bu düzenlemede boşanma halinde tek başına velâyetin kural, ortak velâyetin ise istisnai bir velayet çeşidi olduğu kabul edilmişti⁹. Ancak 1 Temmuz 2014 tarihinde yürürlüğe giren düzenlemelerle bu esastan vazgeçilmiştir. Nitekim ZGB Art. 298 Abs. 1’de mahkemenin boşanma davasında çocuğun menfaati gerektiriyorsa velâyeti ana-babadan birine verebileceği hükme bağlanmıştır. ZGB Art. 296 Abs. 2’de ise çocuğun, ergin olana kadar ana ve babasının ortak velâyeti altında olduğu belirtilmiştir. Bu iki hüküm bir arada değerlendirildiğinde, artık İsviçre hukukunda boşanma halinde ortak velâyetin kural, tek başına velâyetin ise sadece çocuğun menfaatinin gerektirdiği hallerde başvurulabilen istisnai bir velâyet çeşidi olarak kabul edildiği anlaşılmaktadır^{10,11}. Ancak mahkeme, her somut olayda durumu inceleyerek hükmedeceği velâyet modelini belirlemek zorundadır. Diğer bir deyişle ortak velâyet kural olmakla birlikte kendiliğinden gerçekleşmemekte, buna mahkeme tarafından hükmedilmesi gerekmektedir¹². Nitekim ZGB Art. 133 Abs. 1-2’ye göre mahkeme, boşanma halinde çocuğun velâyetini; çocuğun menfaatinin, ana ve babanın ortak teklifini ve mümkünse çocuğun görüşünü dikkate alarak düzenlemelidir. Nihayet 2017 yılında yürürlüğe giren düzenlemelerle ortak velâyet kurumu iyice şekillendirilmiştir.

2. Alman Hukuku

Alman Medeni Kanunu’na göre (Bürgerliches Gesetzbuch - BGB) ortak velâyete sahip olan ve sürekli olarak ayrı yaşayan ebeveynlerden her biri, velâyetin tümüyle veya kısmen kendisine verilmesini aile mahkemesinden talep edebilir. Bu talebin kabul edilebilmesi için ya diğer ebeveynin bu durumu kabul etmesi ve şayet çocuk on dört yaşını doldurmuşsa onun bu duruma itiraz etmemesi ya da ortak velâyetin kaldırılarak talepte bulunanın tek başına velâyetine hükmedilmesinin çocuğun menfaati bakımından en uygun durum olması gerekir (§ Art 167 Abs. 1). Bu düzenlemeden anlaşılacağı üzere, Alman hukukunda da boşanma halinde ortak velâyet kural,

Bernhard/SCHMID, Jörg/RUMO-JUNGO, Alexandra: Das Schweizerische Zivilgesetzbuch begründet von Peter Tuor, 13. Auflage, Schulthess, Zürich 2010, s.494, dn.3.

⁹ HAUSHEER, Heinz/GEISER, Thomas/AEBI-MÜLLER, Regina E.: Das Familienrecht des Schweizerischen Zivilgestzbuches, 4. Auflage, Stämpfli, Bern 2010, s.152-153, 297; ÖCAL APAYDIN, Bahar: “İsviçre Medeni Kanunu’nun Velayete İlişkin Hükümlerinde Değişiklik Yapılması ve Ortak Velayetin Kural Olarak Benimsenmesi”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 11(145-146), 2016, s.641-642; BİRİNCİ UZUN, Tuba: “Türk Medeni Kanunu’na Göre Velâyetin Kullanılması ve Çocuğun Yüksek (Üstün) Yararı İlkesi Doğrultusunda Boşanmada ve Evlilik Dışı İlişkide Birlikte Velâyet Modeli”, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 6(1), 2016, s.154; UZUN KAZMACI, Özge: “Evlilik Dışında Velayetin Birlikte Kullanılması”, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 6(1), 2018, s.178; KURT, Leyla Müjde: “Boşanma Durumunda Birlikte (Ortak) Velâyet”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 9(2), 2018, s.162; GÜNEŞ, Zeynep Naz: “Almanya ve İsviçre Örnekleriyle Türk Hukukunda Birlikte Velayet”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, (150), 2020, s.163; ERLÜLE, s.172, 207, 215, 216, 217, 229; SERDAR, s.170.

¹⁰ MARANTA, Luca: OFK - Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Kostkiewicz, Jolanta Kren/Wolf, Stephan/Amstutz, Marc/Fankhauser, Roland (hrsg.) 3. Auflage, Orell Füssli, Zürich 2016, Art. 298 ZGB, N.2; DEDE, İsmail: Çocuğun Velayet İlişkisinde Doğan Kişi Varlığı Zararlarının Tazmini, On İki Levha, İstanbul 2019, s.34-35; AYBAY, Erdem/ŞEN, Bülent: “Medeni Hukuk ve Sosyal Hizmet Bakış Açısıyla Birlikte Velayet Sorunu”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Turhan Esener’e Armağan, 15(1), 2016, s.593; YILMAZ, Canan: “Birlikte Velayet Çerçevesinde “Alternatif (Dönüşümlü) Himaye”, in Tuzcuoğlu, Tuğçe/Cihan, A. Hulki (ed.) Yargıtay Kararları Işığında Güncel Medeni Hukuk Problemleri Sempozyumu Bildirileri, Ed., On İki Levha, İstanbul 2019, s.213; ÇELEBİ, Özgün: “Cinsiyet Eşitliği ve Çocuğun Üstün Yararının Kesişim Noktası Olarak Boşanmada Velayetin Düzenlenmesi”, İstanbul Hukuk Mecmuası, 79(1), 2021, s.50; ERLÜLE, s.216, 217, 218, 230, 232, 234, 250, 251, 257, 288; ÖCAL APAYDIN, s.642-643; KURT, s.163; İNCE, s.204-205, 212-213; UZUN-KAZMACI, s.178; GÜNEŞ, s.164; Bu yönde: BGer, 30.3.2017, 5A 499/2016, https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/de/php/aza/http/index.php?highlight_docid=aza%3A%2F%2F30-03-2017-5A_499-2016&lang=de&type=show_document&zoom=YES&, (Erişim Tarihi: 01.07.2021); BGer, 13.2.2017, 5A_609/2016,

https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/de/php/aza/http/index.php?highlight_docid=aza%3A%2F%2F13-02-2017-5A_609-2016&lang=de&type=show_document&zoom=YES&, (Erişim Tarihi: 01.07.2021); BGer, 17.11.2016, 5A_345/2016,

https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/de/php/aza/http/index.php?highlight_docid=aza%3A%2F%2F17-11-2016-5A_345-2016&lang=de&type=show_document&zoom=YES&, (Erişim Tarihi: 01.07.2021).

¹¹ İsviçre hukukunda boşanmada tek başına velâyet veya ortak velâyet modellerinden birine üstünlük tanınmadığı görüşünde: APAYDIN, Eylem: “Ortak Hayata Son Verilmesi Sonrası Ortak Velâyet Hususunda Yasal Düzenleme Gereği”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 9(1), 2018, s.469; BİRİNCİ UZUN, s.155.

¹² KURT, s.163; ÖCAL APAYDIN, s.649; ÇELEBİ, s.50; ERLÜLE, s.217-218, 230-231, 232-233, 234, 251, 288. Karş.: ERLÜLE, s.178. Elbette mahkemenin velâyeti tamamen kaldırarak çocuğa vasi atama yetkisi de mevcuttur (ZGB Art. 298 Abs. 3, Art. 311). MARANTA, OFK, Art. 298 ZGB, N.1.

tek başına velâyet ise istisnai bir velâyet çeşididir¹³. Ancak bu hukuk sisteminde boşanma gerçekleştikten sonra, mahkeme tarafından ortak velâyete hükmedilmesi gerekmemektedir. Zira kural olan ortak velâyet kendiliğinden gündeme gelmektedir¹⁴

B. Türk Hukukundaki Durum

Boşanmanın gerçekleşmesi halinde ortak velâyetin mümkün olup olmadığı tartışılırken Türk hukukunda üzerinde durulan hükümler TMK m.182/2 c. 1 ve 336/3 hükümleridir¹⁵. TMK m.182/2 c. 1'e göre velâyetin kullanılması kendisine verilmeyen eşin çocuk ile kişisel ilişkisinin düzenlenmesinde, çocuğun özellikle sağlık, eğitim ve ahlak bakımından yararı esas tutulur. Ancak öğretide haklı olarak, bu hükümde yer alan “*velâyetin kullanılması kendisine verilmeyen eş*” şeklindeki ifadeden, ortak velâyetin mümkün olmadığı sonucunun çıkarılamayacağı ileri sürülmektedir¹⁶. Gerçekten de bu hüküm sadece velâyet ana veya babadan birine verildiği takdirde diğerinin çocuk ile kişisel ilişkisinin düzenlenmesine ilişkindir.

Boşanma halinde ortak velâyetin mümkün olup olmadığı hususunda üzerinde durulan asıl hüküm ise TMK m.336/3'dür. Buna göre boşanmada velâyet çocuk kendisine bırakılan tarafa ait olur.

1. Öğretide İleri Sürülen Görüşler

Boşanmanın gerçekleşmesi halinde ortak velâyetin mümkün olup olmadığı hususunda öğretide ileri sürülen bir görüşe göre TMK m.336/3, boşanma halinde ana-babadan sadece birinin velâyete sahip olmasına, diğer bir deyişle tek başına velâyete izin veren, ortak velâyeti ise dışlayan bir düzenlemedir¹⁷. Bu görüşteki yazarların bir kısmı¹⁸, ortak velâyetin boşanmış kişilerin çocuk üzerinden çekişmelerini sürdürmelerine neden olabileceği için, çocuğun menfaatlerine uygun

¹³ SERDAR, s.170; KURT, s.163; BİRİNCİ UZUN, s.155. Ortak ve tek başına velâyet arasında bir kural-istisna ilişkisinin olmadığı görüşünde: GÖTZ, Isabell: Beck'iche Kurz Kommentare Band 7, Palandt Bürgerliches Gesetzbuch, 73. Auflage, C.H. Beck, München 2014, § Art. 1671, BGB, N.13. Ayrıca bkz. ve karşı: ÇELEBİ, s.53-54.

¹⁴ ERLÜLE, s.178, 179-180. Ayrıca bkz.: GÜVEN, Kudret: “Türk Hukukunda Evliliğin Sona Ermesi Halinde ve Evlilik Dışı İlişkide Velayet Hakkının Geldiği Son Nokta: Ortak Velayet”, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 4(1), 2018, s.24.

¹⁵ ÖZTAN, Bilge: Aile Hukuku (Aile Hukuku), 6. Bası, Turhan Kitapevi, Ankara 2015, s.782; AKYÜZ Emine: Çocuk Hukuku, Çocukların Hakları ve Korunması, 3. Bası, Pegem Akademi, Ankara 2013, s.219; KOÇİSARLIOĞLU, Cengiz: Boşanmada Birlikte Velâyet ve Yasanın Aşılması, Turhan Kitabevi, Ankara 2004, s.95; YÜCEL, Yeliz: Türk Medeni Hukukunda Boşanma Halinde Velayet, Çocukla Kişisel İlişki Kurulması ve Çocuğun Soyadı, On İki Levha, İstanbul 2018, s.123; ÖZTAN, Bilge/ÖZTAN, Fırat: “Boşanmada Velayetin Tevdi”, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Turgut Önen'e Armağan, 1(2), 2016, s.475; SÜZEN, Begüm: “Yabancı Mahkemelerden Verilen Birlikte Velayet Kararlarının Tenfizi”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 10(133-134), 2015, s.31; ARKAN SERİM, Azra: “Boşanma Halinde Ortak Velayet”, Legal Hukuk Dergisi, 14(167), 2016, s.6085; DURAK, Yasemin: “Gemeinsames Sorgerecht”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, XXIV(4), 2020, s.107; ERLÜLE, s.149-150, 270, 283; SERDAR, s.174-175; APAYDIN, s.460; KURT, s.166; AYBAY/ŞEN, s.594-595.

¹⁶ GÜLGÖSTEREN, Zeynep Ayza: “Boşanma Sonucunda Ortak (Birlikte) Velayet”, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2(2), 2017, s.171; DÖNMEZ, Ünsal/BARIN, Taylan: “Boşanma Sonucunda Birlikte Velayetin Türk Hukukunda Uygulanabilirliği Sorunu”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 9(35), 2018, s.185; ÖZTAN, Aile Hukuku, s.782; ERLÜLE, s.284, 322; AKYÜZ, s.219; KOÇİSARLIOĞLU, s.104-105; KURT, s.166; AYBAY/ŞEN, s.594-595; APAYDIN s.460; SERDAR, s.174-175. Karşı: ÖZTAN/ÖZTAN, s.475-476. Bu hükmün tek başına velâyetin asıl olduğu izlenimi verdiği görüşünde: BAYGIN, Cem: Soybağı Hukuku, On İki Levha, İstanbul 2010, s.268.

¹⁷ HATEMİ, Hüseyin/KALKAN OĞUZTÜRK, Burcu: Aile Hukuku, 4. Bası, On İki Levha, İstanbul 2014, s.186; DURAL, Mustafa /ÖĞÜZ, Tufan/GÜMÜŞ, Mustafa Alper: Türk Özel Hukuku Cilt III, Aile Hukuku, 11. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2016, s.140; YILDIRIM, Abdülkerim: Türk Aile Hukuku, Savaş, Ankara 2014, s.86, 153; ŞENSÖZ MALKOÇ, Ebru: Aile Hukukuna İlişkin Yabancı Kararların Tanınması, On İki Levha, İstanbul 2017, s.444; SEROZAN, Rona: Çocuk Hukuku (Çocuk Hukuku), 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2005, s.255; SEROZAN, Rona: “Soybağı Hukuku Üzerine Çeşitlemeler” (Soybağı), Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Turhan Kitabevi, Ankara 2008, s.772; OKTAY ÖZDEMİR, Saibe: “Türk Hukukunda Boşanma Sisteminde Revizyon İhtiyacı”, Public and Private International Law Bulletin, 35(1), 2015, s.39-40; GENÇCAN, Ömer Uğur: “Ortak Velayet”, İzmir Barosu Bülten, 27(Özel Sayı), 2017, s.26; GENÇ ARIDEMİR, Arzu: “Evlilik Birliğinin Boşanma ile Sona Ermesi Halinde Çocuğun Hukuki Durumu”, in Elçin, Evgen Gülçin/Genç Aridemir, Arzu (ed.) Çocuk Hakları Çalışmaları - I, On İki Levha, İstanbul 2017, s.147; ÖZTEKİN GELGEL, Günseli: “Türk Devletler Özel Hukukunda Velayet ve Vesayet Kararlarının Tanınması ve Tenfizine İlişkin Bazı Problemler”, Public and Private International Law Bulletin, 35(2), 2015, s.120; YILMAZ, Canan: “Yargıtay Kararları Işığında Çocukla Kişisel İlişki Kurulması”, Public and Private International Law Bulletin, 35(1), 2015, s.109; ŞEKER, Hilmi: “Birlikte Yaşamaya Ara Verilmesi, Boşanma ve Ayrılık Davalarında Geçici Önlem Olarak; Müşterek Çocuklarla Kişisel İlişki Tesisi ile Velayet Hakkına Dair İnceleme ve Çözüm Önerileri”, Adalet Dergisi, 95(17), 2003, s.124; KURT, s.172; BİRİNCİ UZUN, s.147; BAKTİR ÇETİNER, Selma: Velayet Hukuku, Yetkin, Ankara 2000, s.48. Karşı: BAKTİR ÇETİNER, s.108-109.

¹⁸ HATEMİ/KALKAN-OĞUZTÜRK, s.129.

olmadığını¹⁹; bu nedenle TMK m.336/3'ün boşanma halinde sadece tek başına velâyete hükmedilmesine izin veren düzenlemesinin isabetli olduğunu ileri sürmektedirler²⁰. Ancak TMK m.336/3'ün boşanmada tek başına velâyete hükmedilmesini gerektiren düzenlemesinin isabetli olmadığını savunan yazarlar²¹ da mevcuttur. Bu görüştekiler TMK m.336/3'ün anayasal güvence altındaki ana-baba hakkına, çocuğun kişiliğini oluşturup-geliştirme ve ana-babasından ayrı tutulmama haklarına, ve velâyet genellikle anneye verildiği için kadın-erkek eşitliği ilkesine aykırı olduğuna dikkat çekmekte ve bu hükmün Anayasa Mahkemesinde bir iptal davası açılarak iptal ettirilmesi gerektiğini ifade etmektedirler.

Öğretideki bir diğer görüşe göre ise TMK m.336/3, boşanma halinde ana-babanın ortak velâyetine hükmedilmesini engelleyen bir düzenleme değildir. Bu görüşteki bazı yazarlara²² göre hükmün “*Velâyet..., boşanmada ise taraf veya taraflara ait olur*” şeklinde kaleme alınması üslup bakımından uygun olmayacağı için, kanun koyucu sadece “*taraf*” ifadesini kullanmıştır. Bir diğer deyişle, hükümde yer alan taraf kelimesinin, ana-babanın ortak velâyetini de ifade edecek şekilde “*taraf veya taraflar*” olarak anlaşılabilmesi mümkündür²³. Hatta bir an için hükmün lafzının açık olduğu ve boşanma halinde ortak velâyete izin verilmediği kabul edilse bile, kanuna aykırı bir yorumla yine de ortak velâyete izin verilmelidir²⁴.

Yine ne TMK m.336'da ne de gerekçesinde boşanma halinde çocuğun velâyetinin mutlaka ana veya babadan birine verilmesinin şart olduğu, ortak velâyetin ise mümkün olmadığı şeklinde bir ifadenin yer almadığı da vurgulanmaktadır²⁵. Benzer şekilde, TMK m.336/3'de boşanma halinde ortak velâyete hükmedilmesi açıkça yasaklanmadığından, çocuğun menfaatine uygun düştüğü görüldükten sonra hâkimin boşanma halinde ortak velâyete hükmedebileceği de savunulmaktadır²⁶.

Boşanma halinde ortak velâyete hükmedilip hükmedilemeyeceği tespit edilirken, sadece TMK m.336/3 hükmündeki ifadelerden yola çıkarak kesin bir sonuca ulaşmanın zor olduğunu ileri süren bazı yazarlar²⁷ da mevcuttur. Bu görüştekilere göre gerektiğinde üçüncü bir kişiyi vasi olarak atama yetkisine sahip olan (TMK m.348/2, 349) ve daima çocuğun menfaatlerini nazara almak zorunda olan hâkimin, ana ve babanın velâyeti ortak kullanmalarına hükmedemeyeceğini söylemek kanunun amacı ile bağdaşmadığı gibi²⁸, bu söylem kanunun sistematığı ile de bağdaşmaz²⁹.

TMK m.336/3'de örtülü bir boşluk bulunduğu da ileri sürülmektedir³⁰. Bu görüşteki bazı yazarlar³¹, kanun koyucunun bu hükmü getirmekteki amacının boşanmada çocukların menfaatlerinin en iyi şekilde korunması olduğunu, ancak hükmün boşanma durumunda hiçbir

¹⁹ Karş.: Ortak velâyetin başarılı bir şekilde işletildiğinde herkes için bir kazan-kazan durumu olduğu görüşünde: YELMEN, Adem: “Birlikte (Ortak) Velâyete Yönelik İsviçre Yargı Kararlarının Değerlendirilmesi”, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 6(2), 2020, s.320.

²⁰ Bu görüşün bir benzeri olarak, evlilik dışı dünyaya geldikleri için velâyetleri analarına ait olan çocukların (TMK m.337/1), ana ve babalarının ortak velâyetine tabi tutulmamaları gerektiği de ileri sürülmektedir. AYİTER, Nuşin: “Türk Medeni Kanunu Ön Tasarısı ve Gerekçesinin Nesebe İlişkin Hükümleri Hakkındaki Görüşler”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 30(1), 1973, s.158. Bu görüşe karşı, evlilik dışı dünyaya gelen çocuklar bakımından ortak velâyetin gündeme gelebilmesinin isabetli olabileceği de savunulmaktadır. GÜVEN s.47 vd.; ERLÜLE, s.343-344; SEROZAN, Çocuk Hukuku, s.255; SEROZAN, Soybağı, s.772; AKYÜZ, s.222; SERDAR, s.186 vd.; BİRİNCİ UZUN, s.150, 162-163. ZGB Art 298a'da da evli olmayan ana-babaların belirli şartlar altında birlikte velâyeti talep edebilecekleri hükme bağlanmıştır.

²¹ SEROZAN, Çocuk Hukuku, s.255-256; SEROZAN, Soybağı, s.772-773; KURT, s.172-174.

²² KOÇHİSARLIOĞLU, s.105-106; SERDAR, s.175. Karş.: KURT, s.172.

²³ Hükümde yer alan taraf kelimesinin tekil olmasından hareketle, hukukumuzda boşanmadan sonra velâyetin mutlaka sadece anaya veya babaya bırakılmasının gerekli olduğu şeklinde bir sonuca varılmayacağı görüşünde: ERLÜLE, s.286.

²⁴ KOÇHİSARLIOĞLU, s.229 vd. Karş.: KURT, s.172-173. Kanaatimizce de kanuna aykırı bir yorumla kanun hükmünün düzeltilmesi mümkün değildir. Zira tatmin edici olmayan bir kanun hükmünü değiştirmek hâkim görevi değildir. Fakat sonradan yaşanan gelişmeler nedeniyle tatmin edici olmaktan uzaklaşan bir hükmün somut olaya uygulanması hakkın kötüye kullanılması niteliğindeyse, hâkimin bu hükmü uygulamayarak ortaya çıkan örtülü boşluğu TMK m.1/2 doğrultusunda doldurabileceği de gözden kaçırılmamalıdır. Örtülü boşluk ile ilgili olarak bkz.: OĞUZMAN, M. Kemal/BARLAS, Nami: Medeni Hukuk, Giriş - Kaynaklar - Temel Kavramlar, 25. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019, s.109.

²⁵ ARKAN SERİM, s.6085. Yazara göre TMK 336 tüm fıkralarıyla birlikte değerlendirildiğinde aslolanın ortak velâyet olduğu ve boşanma halinde ancak hâkimin takdirine bağlı olarak velâyetin ana veya babadan birine verilmesinin mümkün olduğu sonucuna varılabilir.

²⁶ ERDEM, Mehmet: Aile Hukuku, Seçkin, Ankara 2018, s.171-172.

²⁷ SERDAR, s.175.

²⁸ SERDAR, s.180 vd. Benzer görüşte; ERLÜLE, s.291; SÜZEN, s.34.

²⁹ SERDAR, s.178-180.

³⁰ ÖZTAN, Aile Hukuku, s.1090; ERLÜLE, s.292, 323; AKYÜZ, s.219; GÜLGÖSTEREN, s.179. Karş.: DURAK, s.108.

³¹ ÖZTAN, Aile Hukuku, s.782, 1090-1091; ERLÜLE, s.292-293, 324-325, 327-328.

şekilde ortak velâyete izin vermediğinin kabul edilmesi halinde bu amaca hizmet edemeyeceğini savunmaktadırlar. Buna göre hükmün amacına uygun bir şekilde sınırlandırılması yoluyla, özellikle de anlaşmalı boşanma hallerinde çocuğun menfaatine olacaksa ve ana-baba bu hususta anlaşmışsa hâkim ortak velâyete hükmetmelidir³².

Kanun koyucunun bu hükmü ihdas ettiği tarihte ortak velâyetin varlığını bilmediği için hükmü bu şekilde düzenlediği, bu nedenle burada gerçek bir boşluğun söz konusu olduğunu ileri süren yazarlar³³ da mevcuttur. Bu görüştekilere göre bu gerçek boşluğu hâkim, TMK m.1/2 uyarınca doldurarak boşanma halinde ortak velâyete hükmedebilmelidir.

Nihayet Türkiye'nin taraf olduğu bazı uluslararası antlaşmalar çerçevesinde boşanma halinde ortak velâyete hükmedilebilmesinin Türk hukukuna girmiş olduğu da belirtilmektedir³⁴. Zira Anayasa'nın 90. maddesinin son fıkrasında usulüne göre yürürlüğe konulmuş uluslararası antlaşmaların kanun hükmünde olduğu ve usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda uluslararası antlaşma hükümlerinin esas alınması gerektiği belirtilmiştir. Boşanma halinde ortak velâyete hükmedilebilmesine imkân tanıyan uluslararası antlaşmalara Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme³⁵ örnek gösterilmektedir³⁶. Burada yasama organları, idari makamlar, kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşlarının yanı sıra mahkemeler tarafından gerçekleştirilen ve çocukları ilgilendiren tüm eylemlerde, çocuğun menfaatinin temel düşünce olması gerektiği belirtilmiştir (m.3/1). Ayrıca mümkün olduğu sürece çocuğun ana ve babası tarafından bakılma hakkını haiz olduğu da belirtilmiştir (m.7/1). Yine Sözleşmede Taraf Devletlerin, çocukların yetiştirilmelerinde ve gelişmelerinin temininde ana ve babalarının ortak sorumluluk taşıdıkları ilkesinin tanınması için, her türlü çabayı göstereceklerinin altı çizilmiştir (m.18/1 c. 1). Boşanma halinde ortak velâyete hükmedilebilmesine imkân tanıyan uluslararası antlaşmalara Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Ek 7 Numaralı Protokol'ü³⁷ de örnek olarak gösterilmektedir³⁸. Bu Protokolün 5. maddesi, “Eşler, evlilik bakımından, evlilik süresince ve evliliğin bitmesi halinde, kendi aralarındaki ve çocuklarıyla olan ilişkilerinde, özel hukuk niteliği taşıyan hak ve sorumluluklar açısından eşittir.” hükmünü içermektedir³⁹.

Daha önce değinildiği üzere, boşanma halinde ortak velâyete nazaran tek başına velâyetin çocuğun menfaatine daha uygun olduğunu ileri sürenler bulunduğu gibi, ortak velâyete olanak veren açık kanuni bir düzenlemenin yapılması gerektiğini savunanlar da mevcuttur⁴⁰. Bu görüşteki

³² Anlaşmalı boşanmalarda ortak velâyetin mümkün olması gerektiği görüşünde: ELÇİN, Evgen Gülçin: “Türk Medeni Kanunu’nda Soybağı ve Çocuğun Korunmasında Revize Edilmesi Gereken Hükümler”, Public and Private International Law Bulletin, 35(1), 2015, s.98; BAYGIN, s.268; YÜCEL, s.131; GÜLGÖSTEREN, s.172; UZUN-KAZMACI, s.184. Çekişmeli boşanmalarda da belirli koşullar altında ortak velâyete hükmedilebileceği görüşünde: GÜVEN, s.45-46.

³³ APAYDIN, s.457-460, 471. Karş.: DURAK, s.108; KURT, s.172 ve dn.47. KURT’a göre kanun koyucunun ortak velâyetten haberdar olmaması 1926 yılında kabul edilen Mülga 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi açısından söz konusu olabilirse de, 2001 yılında kabul edilen TMK açısından söz konusu olamaz. Gerçekten de o tarihte yürürlükte olan mehzaz kanunda ortak velâyet kurumu tanınmış ve gerekli düzenleme yapılmıştı (ZGB Art. 133 Abs. 3).

³⁴ AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ, Derya: Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt, Aile Hukuku, 20. Bası, Beta, Ankara 2017, s.313, 409; ÖZTAN, Bilge: “Boşanmada Birlikte Velayet” (Boşanmada Birlikte Velayet), İzmir Medeni Hukuk Günleri - II, Aile Hukuku Sempozyumu Bildiri Özetleri, 27-28 Nisan 2018, İzmir, s.13; ERDEM, s.172; GÜVEN, s.43; İNCE, s.221; GENÇCAN, s.26; KURT, s.174; UZUN-KAZMACI, s.184; ÇELEBİ, s.63; GÜNEŞ, s.173-174.

³⁵ Sözleşme Türkiye tarafından 14 Eylül 1990’de imzalanmış, 9 Aralık 1994 tarih ve 4058 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunmuştur. Sözleşme’nin Türkiye’de yürürlüğe girdiği tarih 4 Mayıs 1995’tir.

³⁶ KOÇHİSARLIOĞLU, s.196; İNCE, s.21; AYBAY/ŞEN, s.596; DÖNMEZ/BARIN, s.188, 205; GÜLGÖSTEREN, s.167-168, 175-176; KURT, s.174.

³⁷ Ek 7 Numaralı Protokol, Türkiye tarafından 10 Mart 2016 tarihinde 6684 sayılı Kanunla uygun bulunarak onaylanmıştır. Protokol’ün Türkiye’de yürürlüğe girdiği tarih ise 1 Ağustos 2016’dır.

³⁸ ULUSU KARATAŞ, Ayşe Elif: “Velayet Sorumluluğu ve Çocukların Korunması Hakkında Tedbirler Yönünden Yetki, Uygulanacak Hukuk, Tanıma Tenfiz ve İşbirliğine Dair 1996 Tarihli Lahey Sözleşmesi ve Türk Milletlerarası Özel Hukukuna Etkisi”, Public and Private International Law Bulletin, 37(2), 2017, s.975-976; ABUGALI, Gulden: “Türk ve Rus Hukukunda Çocuğun Velâyeti”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 26(3), 2018, s.374-375; AKINTÜRK/ATEŞ, s.313, 409; ERDEM, s.172; ÖZTAN, Boşanmada Birlikte Velayet, s.13; DÖNMEZ/BARIN, s.191, 205; GENÇCAN, s.26; İNCE, s.221; KURT, s.174; GÜVEN, s.37.

³⁹ Anılan hükümden çıkarılması gereken sonucun, ulusal yasaların cinsiyete dayalı bir ayırım yapmaksızın eşlere eşit davranması olduğu; hükümde ortak velâyete ilişkin bir emir veya yasaklamanın bulunmadığı; eşler arasında cinsiyete dayalı bir ayırım yapmayan TMK m.336’nın da anılan hükme aykırı olmadığı görüşünde: APAYDIN, s.467. Ek 7 Numaralı Protokol’ün 5. maddesi ile TMK m.336/3 arasında bir çatışmanın söz konusu olmadığı görüşünde: ERLÜLE, s.314-317, 335.

⁴⁰ KÖSEOĞLU, Bilâl/KOCAĞA, Köksal: Aile Hukuku ve Uygulaması, 2. Bası, Ekin, Bursa 2011, s.444; KÖKSAL, Mehmet: “Çocuğun Menfaati” Konusunda Türk Alman ve İsviçre Hukuklarındaki Gelişmeler”, Medeni Kanun’un ve Borçlar Kanunu’nun 90. Yılı Uluslararası Sempozyumu, 1926’dan Günümüze Türk-İsviçre Medeni Hukuku, 17-18-19-20 Şubat 2016, I. Cilt, Yetkin, Ankara 2017, s.366-367; RUHİ, Ahmet Cemal: “Türk Hukukunda Velayet ve Velayet ile

yazarlar arasında da ortak velâyetin mi tek başına velâyetin mi kural olması gerektiği, yoksa burada bir kural ve istisna getirmeye gerek olup olmadığı tartışmalıdır.

Bu husustaki bir görüşe göre boşanmada ortak velâyet kural, tek başına velâyet ise istisnai bir velâyet çeşidi olarak kabul edilmelidir⁴¹. Bunun tam aksi yöndeki görüşe göre ise tek başına velâyet kural olmalı, çocuğun menfaatinin gerekli kıldığı durumlarda ise hâkime ortak velâyet hükmetme hususunda takdir yetkisi tanınmalıdır⁴². Ayrıca ortak velâyetin kural olarak kabulünün, toplum yapısı nazara alındığında boşanmadan sonra yaratabileceği olumsuzluklar nedeniyle uygun olmadığı, seçimlik bir hak olarak düzenlenmesinin gerekli olduğu da ileri sürülmektedir⁴³. Nihayet ortak velâyet ve tek başına velâyet arasında bir kural-istisna ilişkisinin kurulmasının gerekli olmadığı, somut olayda hangi velâyet modeli çocuğun menfaatine uygun düşüyorsa hâkimin buna hükmetmesi gerektiği de savunulmaktadır⁴⁴. Bu son görüşteki bazı yazarlara⁴⁵ göre hâkim velâyet modelini belirlerken, ana-babanın ve ayırt etme gücü varsa çocuğun görüşlerini almalı⁴⁶, ancak ana-babanın bu konuda anlaşarak birlikte talepte bulunmaları şartı aranmamalıdır⁴⁷. Bazı yazarlara⁴⁸ göre ise bu süreçte mutlaka uzman görüşünün alınması zorunlu hale getirilmelidir.

Öğretide boşanma halinde ortak velâyete hükmedilmemesini gerektiren hallere de değinilmektedir. Buna göre ana-babanın en azından biri için velâyetin kaldırılması nedenlerinin bulunması⁴⁹, ana-baba arasında sürekli bir çatışmanın mevcut olması⁵⁰, ana-babanın birbirleri ile iletişim kurma ve işbirliğinde bulunmaya yönelik istek veya yeteneklerinin bulunmaması⁵¹ ve ana-babanın ısrarla ortak velâyeti reddetmeleri⁵² hallerinde hâkim ortak velâyete hükmetmekten kaçınmalıdır. Bu hallerde duruma göre ya ana-babadan birinin tek başına velâyete sahip olmasına veya velâyetin her iki ebeveyn için de kaldırılarak çocuğa vasi atanmasına hükmedilebilir.

İlgili Yabancı Mahkeme İlamlarının Tenfizi”, Terazi Hukuk Dergisi, 9(90), 2014, s.29; ERLÜLE, s.338; BAYGIN, s.268, 378; YÜCEL, s.123, 132; ŞEKER, s.124, dn.10; SERDAR, s.194; İNCE, s.220, 223; APAYDIN, s.449, 466-467, 468, 471, 472; AKYÜZ, s.219-220; KURT, s.174; DURAK, s.113; GÜNEŞ, s.174. OKTAY ÖZDEMİR’e göre de ana-babanın rızasına ve hâkimin de uygun bulmasına bağlı olarak gündeme gelebilecek ortak velâyetin düzenlenmemiş olması ciddi bir eksikliktir. OKTAY ÖZDEMİR, s.40.

⁴¹ KAHRAMAN, Süheyla: Türk Milletlerarası Aile Hukukunda Ortak Velayet, On İki Levha, İstanbul 2019, s.72; ERLÜLE, s.338-341; SERDAR, s.194; GENÇCAN, s.27, 30; APAYDIN, s.472; GÜNEŞ, s.174.

⁴² KÖSEOĞLU/KOCAĞA, s.444; Ayrıca bkz.: BAYGIN, s.268. İlk etapta tek başına velâyetin kural olarak kabul edilmesi gerektiği, ortak velâyete re’sen karar verilirken verilemeyeceğinin bu süreçte oluşacak tecrübeler ışığında belirlenmesi gerektiği görüşünde: ÇELEBİ, s.63.

⁴³ AYBAY/ŞEN, s.597. DÖNMEZ ve BARIN’a göre Ek 7 Numaralı Protokol’ün 5. maddesinin Türkiye tarafından onaylanması ve uygun bulunmasının ardından, ortak velâyetin kural, tek başına velâyetin ise istisna olduğu sonucuna varılamaz. Hâkimin velayet ile ilgili bir davayı yürütürken yapması gereken, sadece çocuğun menfaatini gözetmektir. Yazarlara göre olması gereken hukuk bakımından da ortak velâyet taraflara en azından seçimlik bir hak olarak tanınmalıdır. DÖNMEZ/BARIN, s.206.

⁴⁴ KURT, s.175.

⁴⁵ KURT, s.177; BİRİNCİ-UZUN, s.157-158.

⁴⁶ Ayırt etme gücüne sahip çocuğun mutlaka dinlenilmesi ve şartlar uygunsa çocuğun isteklerinin nazara alınması gerektiği görüşünde olan diğer yazarlar: ERLÜLE, s.329-333; GÜVEN, s.47; GENÇCAN, s.27.

⁴⁷ Boşanma halinde ana-babanın bir talebi olmasa bile hâkimin re’sen ortak velâyete hükmedebileceği görüşünde olan diğer yazarlar: SERDAR, s.185; KOÇHİSARLIOĞLU, s.175. Hatta KOÇHİSARLIOĞLU, ana veya babadan biri açıkça karşı çıkarsa dahi, yine de ortak velâyete hükmedilebileceğini savunmaktadır. Bu görüşe karşı, ortak velâyetin gönüllülük esasına dayalı olduğu da ileri sürülmektedir. GENÇCAN, s.27, 30; İNCE, s.222; GÜVEN, s.46.

⁴⁸ BİRİNCİ UZUN, s.159. Ayrıca bkz.: POLAT, Oğuz/GÜLDOĞAN, Evin: “Uzman Görüşünün Boşanma Davalarında Velayetin Saptanmasındaki Önemi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, (118), 2015.

⁴⁹ MARANTA, OFK, Art. 298 ZGB, N.3; ERLÜLE, s.259-260, 289; KURT, s.178-179; APAYDIN, s.473. “Velâyetin kaldırılması” başlıklı TMK m.348/1: “Çocuğun korunmasına ilişkin diğer önlemlerden sonuç alınmaz ya da bu önlemlerin yetersiz olacağı önceden anlaşılırsa, hâkim aşağıdaki hâllerde velâyetin kaldırılmasına karar verir:

1. Ana ve babanın deneyimsizliği, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri sebeplerden biriyle velâyet görevini gereği gibi yerine getirememesi.

2. Ana ve babanın çocuğa yeterli ilgiyi göstermemesi veya ona karşı yükümlülüklerini ağır biçimde savsaklaması.” hükmünü içermektedir.

⁵⁰ ERLÜLE, s.260 vd., 289; KURT, s.179-180. İsviçre Federal Mahkemesi de bir kararında ana-baba arasındaki ağır ve sürekli çatışmanın tek başına velâyete hükmedilmesini haklı kılabileceğini belirtmiştir. BGE 141 III 472, http://relevancy.bger.ch/php/clir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F141-III-472%3Ade&lang=de&type=show_document, (Erişim Tarihi: 28.08.2019). Ayrıca bkz.: MARANTA, OFK, Art. 298 ZGB, N.3.

⁵¹ ERLÜLE, s.262 vd.; KURT, s.180-181. İsviçre Federal Mahkemesi de bir kararında ana-baba arasında ağır ve kronik bir iletişim veya işbirliği yeteneği olmamasının tek başına velâyete hükmedilmesini haklı kılabileceğini belirtmiştir. BGE 141 III 472, http://relevancy.bger.ch/php/clir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F141-III-472%3Ade&lang=de&type=show_document, (Erişim Tarihi: 28.08.2019). Ayrıca bkz.: MARANTA, OFK, Art. 298 ZGB, N.3.

⁵² ERLÜLE, s.264-265; KURT, s.181-182.

2. Konu İle İlgili Yargısal İçtihatlar

Türk hukukunda ortak velâyete ilişkin ilk mahkeme kararı İzmir 4. Aile Mahkemesi tarafından 27 Mayıs 2009 tarihinde anlaşmalı bir boşanma davasında verilmiştir⁵³. Ana-babanın ortak velâyete hükmedilmesi talebinde buldukları bu davada Mahkeme, somut olayda ortak velâyetin çocuğun üstün menfaatine uygun olduğu gerekçesiyle ortak velâyete hükmetmiştir.

Yargıtay, ortak velâyete ilişkin meselelerle yabancılık unsurunun söz konusu olduğu davalarda karşılaşmıştır. Bu davalarda ya ortak velâyete açıkça izin veren yabancı ülke hukukunun uygulanması talep edilmiş veya yabancı ülke mahkemeleri tarafından verilen ortak velâyete ilişkin kararların tenfiz edilmesi talep edilmiştir. Yargıtay 2017 yılına kadar verdiği kararlarda velâyete ilişkin düzenlemelerin kamu düzenine ilişkin olduğunu ve TMK'nın ortak velâyete izin vermediğini belirterek bu talepleri reddetmiştir⁵⁴⁻⁵⁵. Ancak 20 Şubat 2017 tarihli kararında⁵⁶ Birleşik Krallık vatandaşı bir babanın, evlilik dışı dünyaya gelen çocuğunun velâyetinin annesinin yanı sıra kendisine de verilmesini talep ettiği bir davada, ortak velâyetin, Türk kamu düzenine aykırı düşüğünü ya da Türk toplumunun yapısını ve temel çıkarlarını ihlal ettiğini söylemenin mümkün olmadığını belirtmiştir. Yine 4 Aralık 2017 tarihinde boşandıktan sonra tarafların ortak çocukları üzerinde ortak velâyete sahip olduklarına hükmeden yabancı mahkeme kararının tanınması ile ilgili bir davada da aynı ifadelere yer vermiştir⁵⁷. Bu kararlarda Ek 7 Numaralı Protokol'ün “*Eşler, evlilik bakımından, evlilik süresince ve evliliğin bitmesi halinde, kendi aralarındaki ve çocuklarıyla olan ilişkilerinde, özel hukuk niteliği taşıyan hak ve sorumluluklar açısından eşittir.*” hükmünü içeren 5. maddesinin iç hukukumuzun bir parçası olduğu da özellikle vurgulanmıştır.

Yargıtayın ortak velâyetin Türk kamu düzenine aykırı olmadığını belirten kararlarından sonra Bölge Adliye Mahkemeleri de yabancılık unsurunun söz konusu olmadığı, diğer bir deyişle salt Türk hukukunun uygulanmasını gerektiren davalarda bile çocuğun menfaatine uygun olması koşuluyla boşanma halinde ortak velâyete hükmedilebileceğine yönelik kararlar vermeye başlamıştır⁵⁸. Bu kararların bazılarında ortak velâyete hükmedebilmesi için hem ananın hem de babanın rızasının bulunmasının gerekli olduğu vurgulanmıştır⁵⁹.

III. ÖNERİLER

Velâyet ile ilgili TMK hükümleri incelendiğinde, boşanma halinde ortak velâyetin gündeme gelmesine imkân tanıyan açık bir düzenlemenin bulunmadığı görülmektedir. Zaten ortak velâyet de Türkiye’de son zamanlarda üzerinde durulan bir konu haline gelmiştir.

Daha önce de değinildiği üzere, bu mesele Türkiye’den çok daha önce Avrupa’da sanayi devriminin toplumsal yaşamda meydana getirdiği değişiklikler sayesinde gündeme gelmiştir. Sanayi devriminden önce iş hayatında çok az yeri olan kadınların, çocuğun bakımını sağlama görevlerinin bulunduğu, buna karşılık erkeklerin ise çocuğun bakım masraflarını karşılamalarının yeterli olduğu toplumda hâkim olan görüştü. Bu nedenle boşanma halinde çocuğun velâyeti çoğunlukla anneye bırakılmakta ve babanın çocuğun bakım masraflarını karşılamasına hükmedilmekteydi. Ancak kadının toplumda ve iş hayatında erkeğin yanında yer almaya

⁵³ E: 2009/448, K: 2009/470. Karar için bkz.: SERDAR, s.171, dn.59.

⁵⁴ Örneğin, 2. HD, T: 10.10.2006, E: 2006/6824, K: 2006/13638; 2. HD, T: 19.03.2013, E: 2012/21186, K: 2013/7440, Kararlar için bkz.: <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>, (Erişim Tarihi: 26.08.2019).

⁵⁵ Bu kararlara yönelik eleştiriler için bkz.: TARMAN, Zeynep Derya: “Yabancı Mahkeme ve Hakem Kararlarının Türkiye’de Tenfizinde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Bazı Tespitler”, Public and Private International Law Bulletin, 37(2), 2017, s.812; ÖZTEKİN GELGEL, s.120 vd.; ŞENSÖZ MALKOÇ, s.443 vd.; KÖSEOĞLU/KOCAAĞA, s.444; SÜZEN, s.41 vd.; UZUN-KAZMACI, s.184.

⁵⁶ 2. HD, E: 2016/15771, K: 2017/1737, Karar için bkz.: LEXPERA, (Erişim Tarihi: 26.08.2019).

⁵⁷ 2. HD, E: 2016/18674, K: 2017/13800, Karar için bkz.: LEXPERA, (Erişim Tarihi: 26.08.2019).

⁵⁸ Birçok karar içinden örnek niteliğinde olmak üzere: Ankara BAM 1. HD, T: 10.05.2017, E: 2017/121, K: 2017/601: “*Ek 7 Nolu Protokolün 6684 Sayılı kanun ile yürürlüğe girmesiyle birlikte usulüne göre yürürlüğe konmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin Milletlerarası Andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyumsuzluklarda Milletlerarası Andlaşma hükümler esas alınacağından (T.C Anayasa 90.maddesi) ortak velayeti engelleyen Türk Medeni Kanununun hükümleri örtülü olarak ortadan kaldırılmıştır. Bu sebeplerle, çocuğun güvenine ve üstün yararına aykırı olduğuna dair dava dosyasında herhangi bir iddia ve delil bulunmaması da gözetilerek çocuğun üstün yararı gereğince ortak velayete hükmedilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır...*”. Karar için bkz.: APAYDIN, s.463-465. Ek 7 Numaralı Protokol'ün 5. maddesinin TMK m.336/3'ü örtülü olarak yürürlükten kaldırdığını kabul etmenin yerinde olmadığı görüşünde: ERLÜLE, s.306 vd.

⁵⁹ Birçok karar içinden örnek niteliğinde olmak üzere: ANKARA BAM 2. HD, T: 05.02.2019, E: 2018/3530, K: 2019/158: “*...Dosya kapsamında davacı annenin ortak velayete ilişkin rızası bulunmayıp tam aksine müşterek çocuğun velâyetinin kendisine verilmesini istemektedir. O halde ortak velâyet koşullarının gerçekleştiğinden söz edilemez. Buna göre ortak çocukların velâyetlerinin davacı anneye verilmesi doğrudur...*”. Karar için bkz.: LEXPERA, (Erişim Tarihi: 28.08.2019).

başlamasıyla birlikte, hem kadın hem de erkek, gerek çocuğun bakımını ve gerekse de bakım masraflarını birlikte karşılamaya başlamış; bu durum ise boşanma halinde bile ortak velâyete hükmedilebileceği düşüncesini doğurmuştur. Türkiye’de kadınların Avrupa ülkelerine göre iş hayatında daha geç yer almaya başlamasının, Türk hukukunda bugüne kadar konuya yönelik bir düzenlenme yapılmamasının en önemli sebeplerinden birini oluşturduğu söylenebilir. Ancak kadın ve erkeğin toplumsal yaşamdaki rolleri, kadının sosyo-ekonomik durumundaki değişim ve özellikle de boşanmak isteyen kişilerin ortak velâyete hükmedilmesine yönelik talepleri artık Türk hukukunda da konuya ilişkin yasal bir düzenleme yapılmasını gerektirmektedir.

Her ne kadar Yargıtay tarafından Ek 7 Numaralı Protokol’e dayanarak evlilik birliği dışında ortak velâyetin uygulanmasının Türk kamu düzenine aykırı olmadığına dair kararlar verildikten sonra, Bölge Adliye Mahkemeleri tarafından boşanma halinde ortak velayete hükmedilebileceğine dair kararlar verilmeye başlanmış olsa da, bu önemli konunun tüm hüküm ve sonuçları itibarıyla bir kanunda (tercihan temel kanun olan TMK’da) açıkça düzenlenmesi gerekmektedir. Zira anılan Protokol’ün yanı sıra Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi de boşanma halinde ortak velâyete hükmedilebilmesine imkân tanıyan uluslararası anlaşmalara örnek olarak gösterilebilseler de, bunların konu ile ilgili gerekli ayrıntıları içermedikleri ve bu nedenle somut bir olaya doğrudan uygulanma kabiliyeti taşımadıkları da ortadadır. Ancak bu uluslararası anlaşmaların, başta çocuğun üstün menfaati ve eşler arası eşitlik olmak üzere, getirdikleri temel ilkeler⁶⁰ ile yapılacak düzenlemede kanun koyucuya yol göstermesi bakımından büyük bir öneme sahip oldukları açıktır. Her somut olay kendine has özellikler taşıdığından, bu hususta düzenleme yapılırken hâkime geniş bir takdir yetkisi tanınması ve tek başına velâyete ortak velâyet arasında bir kural-istisna ilişkisinin yaratılmaması isabetli olacaktır. Zira burada esas alınması gereken en temel ilke olan çocuğun üstün menfaatinin⁶¹ tek başına mı yoksa ortak velâyete mi gerektirdiği ancak somut olaydaki tüm koşulların değerlendirilmesi ile tespit edilebilecek bir husustur.

KAYNAKÇA

- ABUGALI, Gulden: “Türk ve Rus Hukukunda Çocuğun Velâyeti”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 26(3), 2018, s.331-392.
- AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ, Derya: Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt, Aile Hukuku, 20. Bası, Beta, Ankara 2017.
- AKYÜZ Emine: Çocuk Hukuku, Çocukların Hakları ve Korunması, 3. Bası, Pegem Akademi, Ankara 2013.
- APAYDIN, Eylem: “Ortak Hayata Son Verilmesi Sonrası Ortak Velâyet Hususunda Yasal Düzenleme Gereği”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 9(1), 2018, s.445-476.
- ARKAN SERİM, Azra: “Boşanma Halinde Ortak Velayet”, Legal Hukuk Dergisi, 14(167), 2016, s.6075-6088.
- AYBAY, Erdem/ŞEN, Bülent: “Medeni Hukuk ve Sosyal Hizmet Bakış Açısıyla Birlikte Velayet Sorunu”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Turhan Esener’e Armağan, 15(1), 2016, s.589-615.
- AYİTER, Nuşin: “Türk Medeni Kanunu Ön Tasarısı ve Gereğesinin Nesebe İlişkin Hükümleri Hakkındaki Görüşler”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 30(1), 1973, s.145-167.
- BAKTİR ÇETİNER, Selma: Velayet Hukuku, Yetkin, Ankara 2000.
- BAYGIN, Cem: Soybağı Hukuku, On İki Levha, İstanbul 2010.
- BİRİNCİ UZUN, Tuba: “Türk Medeni Kanunu’na Göre Velâyetin Kullanılması ve Çocuğun Yüksek (Üstün) Yararı İlkesi Doğrultusunda Boşanmada ve Evlilik Dışı İlişkide Birlikte Velâyet Modeli”, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 6(1), 2016, s.135-166.
- ÇELEBİ, Özgün: “Cinsiyet Eşitliği ve Çocuğun Üstün Yararının Kesişim Noktası Olarak Boşanmada Velayetin Düzenlenmesi”, İstanbul Hukuk Mecmuası, 79(1), 2021, s.27-77.
- ÇETİNER, Selma: “Velayet Müessesesinin Tarihi Gelişimi ve Hukuki Niteliği”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ’a Armağan, 19(Özel Sayı), 2017, s.25-46.
- DEDE, İsmail: Çocuğun Velayet İlişkisinden Doğan Kişi Varlığı Zararlarının Tazmini, On İki Levha, İstanbul 2019.
- DÖNMEZ, Ünsal/BARIN, Taylan: “Boşanma Sonucunda Birlikte Velayetin Türk Hukukunda Uygulanabilirliği Sorunu”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 9(35), 2018, s.175-210.

⁶⁰ Ortak velâyetin bu ilkelerle ne ölçüde bağdaştığı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: ÇELEBİ, s.44 vd.

⁶¹ ÖZTAN, Aile Hukuku, s.1076; DURAK, s.109; GÜNEŞ, s.158. Ayrıca bkz.: BİRİNCİ UZUN, s.156.

- DURAK, Yasemin: “Gemeinsames Sorgerecht”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, XXIV(4), 2020, s.101-117.
- DURAL, Mustafa / ÖĞÜZ, Tufan/GÜMÜŞ, Mustafa Alper: Türk Özel Hukuku Cilt III, Aile Hukuku, 11. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2016.
- ELÇİN, Evgen Gülçin: “Türk Medeni Kanunu’nda Soybağı ve Çocuğun Korunmasında Revize Edilmesi Gereken Hükümler”, Public and Private International Law Bulletin, 35(1), 2015, s.97-102.
- ERDEM, Mehmet: Aile Hukuku, Seçkin, Ankara 2018.
- ERLÜLE, Fulya: İsviçre Medeni Kanunu’nda Yapılan Değişiklikler Işında Boşanmada Birlikte Velayet, Yetkin, Ankara 2019.
- FEYZİOĞLU, Feyzi Necmeddin: Aile Hukuku, 3. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 1986.
- GENÇ ARIDEMİR, Arzu: “Evlilik Birliğinin Boşanma ile Sona Ermesi Halinde Çocuğun Hukuki Durumu”, in Elçin, Evgen Gülçin/Genç Arıdemir, Arzu (ed.) Çocuk Hakları Çalışmaları - I, On İki Levha, İstanbul 2017, s.139-154.
- GENÇCAN, Ömer Uğur: “Ortak Velayet”, İzmir Barosu Bülten, 27(Özel Sayı), 2017, s.24-30.
- GÜLGÖSTEREN, Zeynep Ayza: “Boşanma Sonucunda Ortak (Birlikte) Velayet”, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2(2), 2017, s.157-180.
- GÖTZ, Isabell: Beck’iche Kurz Kommentare Band 7, Palandt Bürgerliches Gesetzbuch, 73. Auflage, C.H. Beck, München 2014.
- GÜNEŞ, Zeynep Naz: “Almanya ve İsviçre Örnekleriyle Türk Hukukunda Birlikte Velayet”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, (150), 2020, s.157-178.
- GÜVEN, Kudret: “Türk Hukukunda Evliliğin Sona Ermesi Halinde ve Evlilik Dışı İlişkide Velayet Hakkının Geldiği Son Nokta: Ortak Velayet”, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 4(1), 2018, s.11-64.
- HATEMİ, Hüseyin/KALKAN OĞUZTÜRK, Burcu: Aile Hukuku, 4. Bası, On İki Levha, İstanbul 2014.
- HAUSHEER, Heinz/GEISER, Thomas/AEBI-MÜLLER, Regina E.: Das Familienrecht des Schweizerischen Zivilgesetzbuches, 4. Auflage, Stämpfli, Bern 2010.
- İNCE, Nurten: “Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Evlilik Birliğinin Boşanma ile Sona Ermesi Durumunda Birlikte Velâyet”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 9(34), 2018, s.189-229.
- KAHRAMAN, Süheyla: Türk Milletlerarası Aile Hukukunda Ortak Velayet, On İki Levha, İstanbul 2019.
- KİREMİTÇİ ÖZTÜRK, Müge: “Boşanma Sürecinde Ortak (Müşterek) Velayet ve Toplumsal Bakış Açısı”, in Elçin, Evgen Gülçin/Genç Arıdemir, Arzu (ed.) Çocuk Hakları Çalışmaları - I, On İki Levha, İstanbul 2017, s.59-116.
- KOÇHİSARLIOĞLU, Cengiz: Boşanmada Birlikte Velâyet ve Yasanın Aşılması, Turhan Kitabevi, Ankara 2004.
- KÖKSAL, Mehmet: ““Çocuğun Menfaati” Konusunda Türk Alman ve İsviçre Hukuklarındaki Gelişmeler”, Medeni Kanun’un ve Borçlar Kanunu’nun 90. Yılı Uluslararası Sempozyumu, 1926’dan Günümüze Türk-İsviçre Medeni Hukuku, 17-18-19-20 Şubat 2016, I. Cilt, Yetkin, Ankara 2017, s.354-368.
- KÖPRÜLÜ, Bülent/KANETİ, Selim: Aile Hukuku, 2. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 1989.
- KÖSEOĞLU, Bilâl/KOCAĞA, Köksal: Aile Hukuku ve Uygulaması, 2. Bası, Ekin, Bursa 2011.
- KURT, Leyla Müjde: “Boşanma Durumunda Birlikte (Ortak) Velâyet”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 9(2), 2018, s.157-186.
- MARANTA, Luca: OFK - Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Kostkiewicz, Jolanta Kren/Wolf, Stephan/Amstutz, Marc/Fankhauser, Roland (hrsg.) 3. Auflage, Orell Füssli, Zürich 2016.
- OĞUZMAN, M. Kemal/BARLAS, Nami: Medenî Hukuk, Giriş - Kaynaklar - Temel Kavramlar, 25. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019.
- OKTAY ÖZDEMİR, Saibe: “Türk Hukukunda Boşanma Sisteminde Revizyon İhtiyacı”, Public and Private International Law Bulletin, 35(1), 2015, s.29-46.
- ÖCAL APAYDIN, Bahar: “İsviçre Medeni Kanunu’nun Velayete İlişkin Hükümlerinde Değişiklik Yapılması ve Ortak Velayetin Kural Olarak Benimsenmesi”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 11(145-146), 2016, s.631-658.
- ÖZTAN, Bilge: Aile Hukuku (Aile Hukuku), 6. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2015.
- ÖZTAN, Bilge: “Boşanmada Birlikte Velayet” (Boşanmada Birlikte Velayet), İzmir Medeni Hukuk Günleri - II, Aile Hukuku Sempozyumu Bildiri Özetleri, 27-28 Nisan 2018, İzmir, s.12-14.
- ÖZTAN, Bilge/ÖZTAN, Fırat: “Boşanmada Velayetin Tevdi”, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Turgut Önen’e Armağan, 1(2), 2016, s.473-495.
- ÖZTEKİN GELGEL, Günseli: “Türk Devletler Özel Hukukunda Velayet ve Vesayet Kararlarının Tanınması ve Tenfizine İlişkin Bazı Problemler”, Public and Private International Law Bulletin, 35(2), 2015, s.107-138.
- POLAT, Oğuz/GÜLDOĞAN, Evin: “Uzman Görüşünün Boşanma Davalarında Velayetin Saptanmasındaki Önemi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, (118), 2015, s.243-254.

- RUHİ, Ahmet Cemal: “Türk Hukukunda Velayet ve Velayet ile İlgili Yabancı Mahkeme İlamlarının Tenfizi”, Terazi Hukuk Dergisi, 9(90), 2014, s.14-38.
- SCHWENZER, Ingeborg: “Gemeinsame elterliche Gewalt nach Scheidung (BGE 123 III 445 ff.)”, Recht, 16, https://edoc.unibas.ch/17187/3/20110927154219_4e81d2bbd3481PDFA17.pdf, (Erişim Tarihi: 29.08.2019), s.212-218.
- SERDAR, İlknur: “Birlikte Velâyet”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 10(1), 2008, s.155-197.
- SEROZAN, Rona: Çocuk Hukuku (Çocuk Hukuku), 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2005.
- SEROZAN, Rona: “Soybağı Hukuku Üzerine Çeşitlemeler” (Soybağı), Prof. Dr. Bilge Öztan’a Armağan, Turhan Kitabevi, Ankara 2008, s.759-777.
- SÜZEN, Begüm: “Yabancı Mahkemelerden Verilen Birlikte Velayet Kararlarının Tenfizi”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 10(133-134), 2015, s.27-52.
- ŞEKER, Hilmi: “Birlikte Yaşamaya Ara Verilmesi, Boşanma ve Ayrılık Davalarında Geçici Önlem Olarak; Müşterek Çocuklarla Kişisel İlişki Tesisi ile Velayet Hakkına Dair İnceleme ve Çözüm Önerileri”, Adalet Dergisi, 95(17), 2003, s.114-129.
- ŞENSÖZ MALKOÇ, Ebru: Aile Hukukuna İlişkin Yabancı Kararların Tanınması, On İki Levha, İstanbul 2017.
- TARMAN, Zeynep Derya: “Yabancı Mahkeme ve Hakem Kararlarının Türkiye’de Tenfizinde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Bazı Tespitler”, Public and Private International Law Bulletin, 37(2), 2017, s.798-820.
- TEKİNAY, Selâhattin Sulhi: Türk Aile Hukuku, 6. Bası, Beta, İstanbul 1986.
- TUOR, Peter/SCHNYDER, Bernhard/SCHMID, Jörg/RUMO-JUNGO, Alexandra: Das Schweizerische Zivilgesetzbuch begründet von Peter Tuor, 13. Auflage, Schulthess, Zürich 2010.
- ULUSU KARATAŞ, Ayşe Elif: “Velayet Sorumluluğu ve Çocukların Korunması Hakkında Tedbirler Yönünden Yetki, Uygulanacak Hukuk, Tanıma Tenfiz ve İşbirliğine Dair 1996 Tarihli Lahey Sözleşmesi ve Türk Milletlerarası Özel Hukukuna Etkisi”, Public and Private International Law Bulletin, 37(2), 2017, s.911-1003.
- USTA, Sevgi: Velayet Hukuku, On İki Levha, İstanbul 2016.
- UZUN KAZMACI, Özge: “Evlilik Dışında Velayetin Birlikte Kullanılması”, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 6(1), 2018, s.171-186.
- YELMEN, Adem: “Birlikte (Ortak) Velayete Yönelik İsviçre Yargı Kararlarının Değerlendirilmesi”, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 6(2), 2020, s.315-325.
- YILDIRIM, Abdülkerim: Türk Aile Hukuku, Savaş, Ankara 2014.
- YILMAZ, Canan: “Yargıtay Kararları Işığında Çocukla Kişisel İlişki Kurulması”, Public and Private International Law Bulletin, 35(1), 2015, s.103-141.
- YILMAZ, Canan: “Birlikte Velayet Çerçevesinde “Alternatif (Dönüşümlü) Himaye”, in Tuzcuoğlu, Tuğçe/Cihan, A. Hulki (ed.) Yargıtay Kararları Işığında Güncel Medeni Hukuk Problemleri Sempozyumu Bildirileri, Ed., On İki Levha, İstanbul 2019, s.213-240.
- YÜCEL, Yeliz: Türk Medeni Hukukunda Boşanma Halinde Velayet, Çocukla Kişisel İlişki Kurulması ve Çocuğun Soyadı, On İki Levha, İstanbul 2018.